

**CONSIDERAȚII PRIVIND ÎNTINDEREA OBLIGAȚIEI DE
RESTITUIRE A PLĂȚILOR COMPENSATORII ÎN CAZUL
ANULĂRII DECIZIEI DE CONCEDIERE**

**CONSIDERATIONS RELATING THE EXTENT OF
RESTITUTION COMPENSATION PAYMENTS IN CASE OF
DISMISSAL DECISION'S ANNULMENT**

SEPTIMIU PANAINTE¹

Rezumat: Studiul se axează pe întinderea obligației de restituire a plăților compensatorii în cazul anulării deciziei de concediere. Ca natură juridică, în pofida reglementării speciale, obligația de restituire nu constituie o consecință a angajării răspunderii patrimoniale a salariaților, ci este determinată de o plată nedatorată. În cazul anulării deciziei de concediere este înlăturată cauza juridică a plăților compensatorii. Actualizarea sumei cu indicele de inflație și dobânzile civile legale au natură juridică diferită și, prin urmare, se pot cumula. Pe acest fond, salariatul va trebui să restituie suma netă încasată, actualizată cu indicele de inflație, datorând și dobânda legală. Actualizarea cu indicele de inflație și dobânda legală nu se vor datora de la data formulării cererii reconvenționale, ci de la data soluției definitive de anulare a deciziei de concediere (data exigibilității) și până la data restituirii integrale.

Cuvinte cheie: decizie de concediere, plăți compensatorii, obligație de restituire, actualizare cu indicele de inflație, dobândă legală.

Abstract: The study aims to reveal some considerations regarding the extent of the obligation to repay the compensation payments in the situation of annulment of the dismissal decision. Despite the special labour regulation, the restitution obligation is not a consequence of the employee's liability, but is caused by an undue payment. If dismissal decision is cancelled, the reason of compensation payments is eliminated. Updating with the inflation rate and the amount of legal interests have different legal nature and, therefore, both of them may be added. Thus, the employee will have to repay the net amount received updated with the inflation rate and the interest rate.

¹ Lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, email: septimiupanainte@yahoo.com

These will be calculated considering the date of the Court's decision of annulling dismissal (the date of chargeability) and until full refund.

Keywords: dismissal decision, compensation payments, undue payment, inflation rate, interest rate.

1. Aspecte introductive

1.1. Obligația de restituire a plăților compensatorii în cazul anulării deciziei de concediere prezintă interes în condițiile în care pe rolul instanțelor s-au aflat diferite cauze care au primit soluții distincte.

1.2. Obligația de restituire de către salariat a sumelor primite și nedatorate este reglementată de art. 256 alin. (1) din Codul muncii, în cuprinsul titlului XI privind răspunderea juridică, capitolul III - răspunderea patrimonială.

Observăm că răspunderea patrimonială a salariatului este angajată „în temeiul normelor și principiilor răspunderii civile contractuale”. Făcând apel la textul art. 1350 din noul Cod Civil² constatăm că răspunderea contractuală este un corolar al principiului forței obligatorii a contractului. Această formă de răspundere are un conținut moral bazându-se pe ideea de reparare, în condițiile legii, a prejudiciului determinat de neexecutarea culpabilă a obligațiilor contractuale.

Prin urmare, aparent, ne aflăm în prezența unei situații de angajare a răspunderii juridice a salariatului, obiectivată în forma răspunderii civile contractuale³. Acest fapt ar presupune îndeplinirea condițiilor general acceptate în această materie, dar aceste condiții nu sunt îndeplinite în cazul în care se pune problema restituirii de către salariat a plăților primite și nedatorate: plata este făcută de către angajator în mod eronat, iar salariatul nu este în culpă.

² Art. 1350 noul Cod civil, care este dedicat în mod expres răspunderii contractuale, subliniază particularismul acestei forme de răspundere în cadrul răspunderii civile și pentru a o distinge de răspunderea civilă generală (delictuală).

³ Înalta Curte de Casație și Justiție a hotărât că în cadrul răspunderii contractuale, contractul este singurul care dovedește preexistența obligației, față de culpa debitorului de a nu o fi executat, astfel că obiectul probei în cadrul acestei răspunderi constă în stabilirea culpei contractuale și a întinderii prejudiciului (Decizia nr. 965 din 24 februarie 2012 pronunțată în recurs de Secția a II-a civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție având ca obiect acțiune în evacuare și daune interese, disponibilă la: <http://www.iccj.ro/cautare.php?id=67043>).

Caracterul deficitar al reglementării a fost sesizat în doctrină⁴ arătându-se că aceasta este o instituție distinctă de răspunderea patrimonială, obligației de restituire fiindu-i aplicabile normele și principiile Codului civil, că nu se poate vorbi de vinovăția salariatului obligat la restituire, motiv pentru care această obligație se întemeiază pe plata nedatorată, îmbogățirea fără justă cauză. Deși salariatul (*accipiens*) este de bună credință, acesta este obligat la restituire.

S-a mai subliniat că se poate vorbi de o sumă nedatorată doar în cazul lipsei oricărui temei legal sau convențional al încasării acestei sume⁵.

Cu toate acestea, sub aspectul procedurii de recuperare a sumelor plătite nedatorat se consideră că sunt aplicabile dispozițiile Codului muncii și nu ale dreptului comun în materie⁶.

1.3. În acest context este util să observăm, în sinteză, și Decizia Curții Constituționale nr. 122 din 16 februarie 2012 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 256 alin. (1) din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii⁷.

Astfel, în motivarea excepției de neconstituționalitate autorul acesteia a arătat că textul de lege criticat nu definește sintagma „sumă nedatorată”, nu prevede modul în care se face restituirea sumei nedatorate și în care se va executa obligația salariatului de restituire, nu prevede ce cazuri de excepție pot interveni pentru excluderea de la obligația de restituire și nu specifică cine stabilește caracterul nedatorat al unei sume de bani. De asemenea, nu stabilește dacă dispozițiile textului de lege supus controlului de constituționalitate se aplică salariatului care a obținut sume compensatorii ca urmare a concedierii colective, concediere ce a fost ulterior constatată de instanța de judecată ca fiind nelegală. În acest sens, a arătat că sumele plătite de angajator foștilor salariați în baza art. 65 și 68 din Codul muncii ca urmare a reorganizării societății angajatoare și concedierii colective sunt considerate plăți nedatorate, deși la data când aceste sume au fost acordate

⁴ Pentru detalii a se vedea I.T. Ștefănescu, *Tratat de dreptul muncii*, Ed. Wolters Kluwer, București, 2007, p. 502; A. Țiclea, *Tratat de dreptul muncii: legislație, doctrină, jurisprudență*, Ed. a VII-a, revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 868.

⁵ A. Țiclea, *op. cit.*, p. 869.

⁶ I.T. Ștefănescu, *op. cit.*, p. 502; A. Țiclea, *op. cit.*, p. 868.

⁷ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 294 din 4 mai 2012. Excepția a fost respinsă ca neîntemeiată.

salariaților erau legale, iar numai ulterior, prin hotărârea instanței de judecată, s-a constatat nelegalitatea concedierii.

Curtea de Apel București și-a exprimat punctul de vedere în sensul că excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă, întrucât autorul excepției solicită, în realitate, completarea textului de lege criticat.

În considerente, Curtea Constituțională a arătat că textul de lege criticat a mai constituit obiect al controlului de constituționalitate în raport cu aceleași texte din Constituție și argumente asemănătoare. S-a făcut trimitere la Decizia nr. 274 din 24 februarie 2011⁸, decizie în care Curtea a reținut că “textul de lege criticat nu dă o definiție exactă a noțiunii de «sumă nedatorată» și nici nu detaliază condițiile în care se naște obligația de restituire. El vine să acopere însă, prin excluderea tuturor celorlalte situații prevăzute de lege care antrenează răspunderea patrimonială a salariatului, cazurile când, fără a fi reținută vinovăția acestuia, este obligat la restituirea unor sume încasate de la angajator, întrucât acestea nu i se cuveneau, neexistând o justă cauză”.

De asemenea, în decizia citată de Curte se mai preciza că „în cazul în care între salariat și angajator nu există un acord cu privire la restituirea sumelor nedatorate, obligația de restituire nu va putea fi stabilită decât pe cale judecătorească, la instanța competentă să soluționeze conflictul de drepturi respectiv, potrivit dispozițiilor art. 281 și următoarele⁹ din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii”.

Relevantă ni se pare și poziția Curții raportat la caracterul legal al sumelor încasate în contextul concedierii colective ulterior anulate de către instanța de judecată, invocat de autorul excepției: acesta este un aspect care ține de “interpretarea și aplicarea legii, de competența instanței de judecată, iar nu a celei de contencios constituțional”.

Prin urmare și Curtea Constituțională a precizat natura juridică a obligației de restituire reglementată de textul criticat - art. 256 alin. (1) din Codul muncii, în sensul că, în pofida modului de reglementare, nu se suprapune cu răspunderea patrimonială. Pentru rațiuni de protecție a salariaților, spre deosebire de reglementarea anterioară, obligația de restituire trebuie stabilită pe cale jurisdicțională (deducem că prin analogie cu situația

⁸ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 355 din 23 mai 2011.

⁹ Devenite art. 266 și următoarele, în urma republicării Codului muncii în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 345 din 18 mai 2011.

Considerații privind întinderea obligației de restituire a plăților compensatorii 9
daunelor provocate de salariat). Curtea mai menționează procedura specială de executare silită a daunelor provocate de salariați prin rețineri din salariu, fără însă a statua expres că și aceasta se aplică sumelor nedatorate, respectiv obligației de restituire a plăților compensatorii.

În sfârșit, Curtea Constituțională nu s-a pronunțat cu privire la natura juridică a plăților compensatorii ce se impune a fi restituite ca urmare a anulării măsurii concedierii sau cu privire la incidența textului atacat în cauza în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate.

1.4. Pe acest fond, în lipsa unei definiții proprii de către Codul muncii a noțiunii de sumă nedatorată și în lumina precizărilor relevate mai sus, constatăm că art. 256 alin. (1) din Codul muncii impune apelul la dreptul comun în materie, instituția plății nedatorate reglementată de Codul civil în art. 1341 - 1344. Aceste dispoziții ale Codului civil sunt aplicabile fiind îndeplinită și exigența instituită prin art. 278 alin. (1) teza a doua din Codul muncii de a nu contraveni specificului raporturilor de muncă.

2. Soluții jurisprudențiale

Cu privire la problema întinderii obligației de restituire a plăților compensatorii, constatăm că în practica judiciară s-au pronunțat soluții diferite.

2.1. Astfel, într-o cauză¹⁰ având ca obiect, printre altele, anularea deciziei de concediere emisă în temeiul art. 65 Codul muncii, intimata a formulat cerere reconvențională prin care a solicitat „obligarea petentului la restituirea sumei de 11.140 lei indexată cu rata inflației precum și dobânda aferentă acestei sume, motivat de faptul ca ar fi o plată nedatorată. Intimata a arătat că odată cu disponibilizarea petentului acestuia i s-a plătit și contravaloarea a 10 salarii brute corespunzătoare clasei 19D din grila de salarizare, respectiv suma de 11.140 lei reprezentând plăți compensatorii ca urmare a contractului colectiv de muncă de la nivelul societății intimate. S-a arătat că în cazul reintegrării contestatorului, acesta nu ar mai fi îndreptățit la suma primită cu titlu de plăți compensatorii, deoarece aceasta a fost dată tocmai ca ajutor al concedierii, ori concedierea nemaieexistând nici suma de bani încasată nu s-ar mai justifica”.

¹⁰ Curtea de Apel Bacău, secția civilă, cauze minore, familie, conflicte de muncă, asigurări sociale, decizia nr. 1544/11.12.2009, disponibilă la: <http://www.avocatura.com/speta-24419-civil-contestatie-decizie-de-concediere.html>.

Tribunalul a respins ca nefondate contestația și cererea reconvențională, iar împotriva sentinței a declarat recurs contestatorul.

Analizând recursul în limitele criticilor invocate de recurent și pe baza probelor administrate la cele două instanțe, Curtea a constatat că recursul este fondat și a reținut, cu privire la problema analizată, următoarele:

„Disponând anularea deciziei de concediere, plățile compensatorii făcute de către intimată în baza acestei decizii vor reprezenta executarea unei obligații lipsite de cauză. Prin urmare Curtea va dispune și admiterea cererii reconvenționale, obligând astfel contestatorul să restituie intimatei sumele de bani primite de la aceasta cu titlu de compensație bănească pentru concediere, acestea reprezentând o plată nedatorată conform art. 1092 Cod civil (*vechi – n.n.*). Aceste sume vor fi actualizate cu indicele de inflație pentru a se acoperi și devalorizarea monetară care nu este imputabilă intimatei. Curtea constată că la aceste sume nu se pot însă calcula și dobânzile legale ca în cazul dreptului comun, deoarece legea specială, art. 78 alin. 1 din Codul muncii prevede că despăgubirile civile pot fi doar indexate și/sau reactualizate. Acest articol de lege deși se referă în mod explicit doar la despăgubirile pe care angajatorul le plătește angajatului în cazul anulării deciziei de concediere el își găsește aplicabilitatea pentru identitate de rațiune și pentru echitate și în cazul restituirii compensațiilor prevăzute de art. 67 din Codul muncii de către angajați către angajatori. Cu atât mai mult cu cât inițiativa concedierii ilegale nu le aparține și nici nu le poate fi imputată lor”.

Pe cale de consecință, a fost admis recursul și modificată în tot sentința recurată în sensul că a fost admisă în parte acțiunea formulată de contestatorul-pârât și anulată decizia de concediere emisă de intimata-reclamantă. Totodată, s-a admis în parte cererea reconvențională și a fost obligat contestatorul-pârât să restituie intimatei-reclamante suma de 11.140 lei actualizată cu rata inflației începând cu data formulării cererii reconvenționale, recte 22.08.2008 și până la data restituirii efective a acestei sume de bani. A fost respinsă ca nefondată cererea intimatai-reclamante de obligare a contestatorului-pârât și la plata dobânzii legale aferente sumei de bani de restituit.

2.2. Într-o altă cauză¹¹, având ca obiect, printre altele, tot anularea unei decizii de concediere emisă în temeiul art. 65 Codul muncii, intimata a

¹¹ Curtea de Apel Iași, secția litigii de muncă și asigurări sociale, decizia nr. 822/03.07.2009, disponibilă la: http://portal.just.ro/45/SitePages/jurisprudenta.aspx?id_inst=45.

Considerații privind întinderea obligației de restituire a plăților compensatorii 11
formulat cerere reconvențională prin care a solicitat ca, în cazul în care se admite acțiunea contestatoarei, să se dispună obligarea acesteia la restituirea sumei de 11.380 lei, indexată cu rata inflației, precum și dobânda aferentă acestei sume, de la data formulării cererii reconvenționale.

În motivarea acestei cereri, intimata a arătat că „la data încetării contractului individual de muncă al reclamantei aceasta beneficiat de o compensație bănească reprezentând contravaloarea 10 salarii brute corespunzătoare clasei 21 din grila de salarizare, respectiv o sumă de 11.380 lei”.

Intimata a mai învederat faptul că „decizia de concediere fost contestată de către reclamantă prin acțiunea principală, solicitându-se instanței anularea acestei decizii și repunerea părților în situația anterioară concedierii. Or, repunerea în situația anterioară concedierii, ca urmare anulării deciziei de concediere, presupune nu doar reintegrarea salariației și plata către aceasta drepturilor bănești pe perioada cât și-a produs efectele decizia de concediere, ci și restituirea de către reclamantă compensațiilor bănești primite cu ocazia luării acestei măsuri de către societate”.

În acest context, intimata a mai apreciat că „dacă instanța va constata nulitatea deciziei de concediere, atunci plățile compensatorii făcute de către societate în baza acestei decizii vor reprezenta executarea unei obligații lipsite de cauză”.

La rândul său, contestatoarea a arătat că este de acord ca, în cazul în care instanța va constata nulitatea deciziei de concediere și va dispune reintegrarea, să restituie suma primită.

Tribunalul a respins contestația și cererea reconvențională.

Împotriva hotărârii pronunțată în fond a declarat recurs contestatoarea, considerând-o nelegală și netemeinică. Curtea a admis recursul, a modificat în tot sentința recurată și a admis contestația dispunând, printre altele, anularea deciziei de concediere.

Cu privire la cererea reconvențională, instanța a reținut următoarele: „Repunerea în situația anterioară presupune și restituirea de către contestatoarea a sumei de 11.380 lei primită de la "On M Distribuție ", cu titlu de compensații bănești la care era îndreptățită ca efect al concedierii. Această sumă va fi actualizată cu rata inflației începând cu data formulării cererii reconvenționale (20 august 2008) și până la restituirea integrală. Va fi respinsă cerere de obligare a contestatoarei la plata dobânzilor. Aceasta deoarece nu s-a probat că unitatea bancară, la care a fost virată suma, acordă

beneficiarilor dobândă la cardul de salarii, fiind de notorietate faptul că doar o parte din operatorii bancari oferă astfel de beneficii”.

2.3. Într-un alt caz¹² privind contestarea unei decizii de concediere intimata a formulat întâmpinare și cerere reconvențională, prin aceasta din urmă solicitând obligarea contestatoarei, în cazul admiterii acțiunii formulate de aceasta, la restituirea sumei de 19.064 lei reprezentând echivalentul a 15 salarii compensatorii precum și suma de 1.421 lei reprezentând indemnizația pentru 13 zile de concediu de odihnă, împreună cu dobânda legală aferentă, calculată de la data încasării și până la data restituirii integrale.

Tribunalul a apreciat măsura concedierii ca fiind nelegală, a admis contestația, a anulat decizia de concediere, a dispus reintegrarea și plata de despăgubiri.

Cu privire la solicitările formulate prin cererea reconvențională, instanța a menționat că, din moment ce a fost anulată decizia de concediere, încasarea de către contestatoare a salariilor compensatorii și a indemnizației pentru concediul de odihnă neefectuat „a rămas fără fundament juridic”. Pe cale de consecință, instanța a obligat contestatoarea „să restituie intimetei suma de 19.064 lei, la care se adăuga, potrivit art. 1535 Codul civil, dobânda legală, calculată potrivit dispozițiilor O.G. nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar¹³, însă nu de la data încasării sumei de către salariat, cum se solicită în cererea reconvențională, ci de la data pronunțării prezentei hotărâri, dată la care datoria poate fi considerată scadentă și până la data plății efective”.

3. Întinderea obligației de restituire a plăților compensatorii în cazul anulării deciziei de concediere

Soluțiile neunitare evidențiate obligă la o analiză sistematizată și clară a principalelor aspecte care privesc întinderea obligației de restituire a sumelor primite cu titlu de plăți compensatorii.

¹² Tribunalul Bacău, secția civilă, hotărârea nr. 2108/25.09.2012, disponibilă la: <http://portal.just.ro/110/Lists/Jurisprudenta/DispForm.aspx?ID=615>.

¹³ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 607 din 29 august 2011.

3.1. Una dintre soluțiile prezentate mai sus¹⁴ are o relevanță specială deoarece, implicit, instanța a înțeles să înlătore de la aplicare, în privința dobânzii, dreptul comun în materie.

În primul rând, considerăm că este discutabilă interpretarea literală efectuată de instanță a dispozițiilor art. 78 alin. (1) din Codul muncii, în sensul limitării despăgubirilor cuvenite salariaților prin excluderea dobânzii legale (deoarece această interpretare încalcă principiul protecției slariaților).

În al doilea rând, criticabilă este și „aplicabilitatea pentru identitate de rațiune” a dispozițiilor art. 78 alin. (1) din Codul muncii (privind despăgubirile cuvenite salariatului) în cazul obligației de restituire a plăților compensatorii (datorate de salariat). După cum am arătat¹⁵, este vorba de instituții juridice diferite. În plus, chiar pe fondul aceleiași instituții juridice – răspunderea patrimonială, legiuitorul, pentru anumite rațiuni, a tratat diferit întinderea despăgubirilor după cum acestea sunt cuvenite angajatorului (doar daune materiale, conform art. 254 alin. (1) din Codul muncii) sau salariatului (daune materiale și morale, conform art. 253 alin. (1) din Codul muncii). Și argumentul „pentru echitate” este destul de greu de susținut în condițiile în care părțile la raporturile de muncă nu se află, în general, pe poziții egale, iar normele protective pentru salariat ar putea, uneori, să apară inechitabile în viziunea angajatorului.

Totodată, culpa angajatorului privitoare la concedierea nelegală și/sau netemeinică este sancționată prin plata de despăgubiri, în condițiile legii, și nu ar avea de ce să mai fie sancționată și prin exonerarea salariatului de la plata dobânzii aferente plăților compensatorii.

De asemenea, apreciem că procedeu analogiei este subsecvent și poate fi aplicat numai în condițiile în care aplicarea dreptului comun în materie este înlăturată de specificul raporturilor juridice de muncă. Într-adevăr, principiul protecției salariaților exprimă, alături de alte principii, specificul raporturilor juridice de muncă. Însă instanța nu a justificat în nici un fel de ce protecția salariaților trebuie realizată, în cazul analizat, doar în modalitatea exonerării de la plata dobânzilor aferente sumei încasate nedatorat și nu prin stabilirea riguroasă a momentului de la care aceste s-ar datora, raportat și la poziția subiectivă a părților.

¹⁴ *Supra*, pct. 2.1.

¹⁵ *Supra*, pct. 1.2.

În ceea ce ne privește, considerăm că dispozițiile Codului civil, ca drept comun în materie, nu contravin specificului raporturilor de muncă și sunt aplicabile conform art. 278 alin. (1) din Codul muncii. Pe cale de consecință, le vom avea în vedere în cele ce urmează raportat la toate componentele obligației de restituire: plata compensatorie, actualizarea acesteia cu indicele de inflație și dobânda aferentă.

3.2. În ceea ce privește întinderea sumei datorate cu titlu de principal, art. 1635 Cod civil stabilește regula de principiu, respectiv: ”restituirea prestațiilor are loc ori de câte ori cineva este ținut, în virtutea legii, să înapoieze bunurile primite (...) în temeiul unui act juridic desființat ulterior cu efect retroactiv”.

În același timp, dispozițiile art. 1639 și urm. din Codul civil disting între mai multe ipoteze, reglementând situația restituirii în natură, a restituirii prin echivalent, a restituirii în caz de pieire/înstrăinare a bunului, pierrea fortuită sau pierderea parțială și situația cheltuielilor. Regula generală este aceea că restituirea prestațiilor se face în natură, „prin înapoierea bunului primit” (art. 1639 Cod civil). Această regulă lămurește întinderea sumei cu titlu de debit, în condițiile în care bunul este, prin natura lui, fungibil și nu sunt aplicabile ipotezele de restituire în alte modalități.

Așadar, în materia restituirii sumelor achitate cu titlu de plăți compensatorii, un angajator nu poate pretinde și un contestator nu poate fi obligat decât la plata sumei efectiv primite, suma netă. Contribuțiile obligatorii plătite de angajator nu determină raporturi juridice directe cu salariatul, și, în consecință, acesta nu poate fi obligat la restituirea acestora în favoarea angajatorului.

3.3. Cu privire la accesoriile sumei plătite, menționăm că actualizarea creanței cu indicele de inflație urmărește menținerea valorii reale a obligației monetare la data efectuării plății, acordându-se cu titlu compensatoriu, iar dobânda legală acoperă beneficiul nerealizat, ambele fiind circumscrise finalității reparării integrale a prejudiciului decurgând din neîndeplinirea obligației de restituire la scadența a sumei datorate.

Înalta Curte de Casație și Justiție¹⁶ a hotărât că, întrucât natura juridică a dobânzii legale este diferită de natura juridică a actualizării

¹⁶ A se vedea Decizia nr. 4426 din 11 decembrie 2013 pronunțată în recurs de Secția a II-a civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție având ca obiect acțiune în despăgubiri, disponibilă la: <http://www.iccj.ro/cautare.php?id=102145>.

Considerații privind întinderea obligației de restituire a plăților compensatorii 15

obligației cu rata inflației, prima reprezentând o sancțiune (daune moratorii pentru neexecutarea obligației de plată), iar a doua reprezentând valoarea reală a obligației bănești la data efectuării plății (daune compensatorii), este admisibil cumulul acestora, neputându-se vorbi despre o dublă reparație, ceea ce ar reprezenta o îmbogățire fără justă cauză a creditorului. Prin urmare, este nu numai posibil, dar și legal cumulul actualizării sumei executate cu dobânda legală, deoarece numai prin această modalitate se asigură respectarea principiului reparații integrale a prejudiciului consacrat de art. 1084 Cod Civil vechi (art. 1531 din noul Cod civil).

3.4. Cu referire la data de la care este ținut debitorul salariat la plata accesoriilor, soluția este indisolubil legată de stabilirea scadenței obligației de restituire și de poziția subiectivă a părților.

În lipsa unui text special în materia dreptului muncii observăm că, de principiu, dreptul comun condiționează dreptul creditorului la fructe civile de punerea în întârziere a debitorului. În ipoteza analizată, o cerere de acordare a fructelor civile de la momentul încasării ar fi lipsită de temei, debitorul contestator fiind de bună –credință (încasând suma cu titlu) și dobândind fructele bunului, în temeiul art. 948 din Codul civil.

În ceea ce privește dobânda, fruct civil potrivit art. 548 alin. (4) din Codul civil, dispozițiile art. 1645 statuează expres că „dacă a fost de bună credință cel obligat la restituire dobândește fructele produse de bunul supus restituirii și suportă cheltuielile angajate cu producerea lor.”

Aparent, despăgubirile civile, sub forma actualizării, respectiv a dobânzii civile, ar fi datorate de la data formulării cererii reconvenționale, deoarece această cerere valorează punere în întârziere, în sensul art. 1522 din Codul civil, și constituie cauza pierderii bunei credințe, în sensul art. 948 alin. (4) din Codul civil.

În realitate, art. 1535 alin. (1) Cod civil este aplicabil și explicit în sensul determinării datei de la care curg dobânzile pentru obligațiile bănești: „creditorul are dreptul la daune moratorii, de la scadență până în momentul plății”. Prin urmare, spre deosebire de reglementarea anterioară, în materie civilă operează principiul curgerii de drept a dobânzilor.

Și în ceea ce privește actualizarea sumei cu rata inflației, art. 1643 alin. (2) din Codul civil stabilește, cu titlu de principiu, că „atunci când cauza restituirii este imputabilă creditorului, bunul ce face obiectul restituirii trebuie înapoiat în starea în care se găsește la momentul introducerii acțiunii fără despăgubiri, afară de cazul când această stare este cauzată din culpa

debitorului”. Or, în ipoteza analizată, cauza restituirii - anularea deciziei de concediere - este imputabilă angajatorului creditor.

Prin urmare, contestatorul nu poate fi obligat la plata actualizării și a dobânzilor sumei de restituit decât de la momentul în care obligația de restituire devine exigibilă, respectiv de la momentul soluției definitive care anulează decizia de concediere emisă de angajator¹⁷. Până la acest moment subzistă titlul juridic valid al deținerii și folosinței sumei plătite de angajator.

4. Concluzii

Trebuie să avem în vedere natura juridică diferită și, pe cale de consecință, posibilitatea cumulării celor două forme de reparație: actualizarea sumei (acordată pentru acoperirea prejudiciului decurgând din devalorizarea monetară) și dobânzile civile (acordate pentru acoperirea prejudiciului decurgând din lipsa de folosință a sumei).

Atât actualizarea sumei, cât și dobânzile civile se vor cuveni angajatorului doar de la data soluției definitive de anulare a deciziei de concediere, moment care determină exigibilitatea obligației de restituire a sumelor compensatorii primite.

Prin urmare, o cerere reconvențională este admisibilă în sensul obligării contestatorului la plata în favoarea intimății a sumei nete încasate cu titlu de plăți compensatorii, sumă ce urmează a fi actualizată cu indicele de inflație și dobânda legală, de la data rămânerii definitive prin neapelare a hotărârii pronunțată în fond ori de la data pronunțării deciziei de către instanța de control și până la data restituirii integrale.

¹⁷ Art. 274 din Codul muncii instituie caracterul executoriu al hotărârilor nedefinitive, pronunțate în fond, pe considerente care țin de protecția salariaților. Însă, cum din păcate textul nu distinge, și dispoziția privind restituirea sumelor compensatorii, efect al admiterii cererii reconvenționale, este executorie.